

BAGSZ14NNF

Szereléstechológia

1. Tárgyismertető

A gyártási folyamat alapjai

A szerelés alapjai

Magyarkúti József
magyarkuti.jozsef@bgk.uni-obuda.hu

Tematika

Óbudai Egyetem Bánki Donát Gépész- és Biztonságtechnikai Mérnöki Kar		Az oktatást végző kar/szervezeti egység: Anyagtudományi és Gyártástechnológiai Intézet		
Tantárgy neve és kódja: Szereléstechológia BAG SZ14NNF Nappali tagozat 2009/2010 tanév 2. félév				Kreditérték:3
Szakok melyeken a tárgyat oktatják: NFSz II		Időpont:		
Tantárgyfelelős oktató:	Magyarkúti József	Oktatók:	Magyarkúti József	
Előtanulmányi feltételek: (kóddal)		Forgácsolástechológia alapjai BAGGY13NNF		
Heti óraszámok:2	Előadás: 2	Tantermi gyak.: 0	Laborgyakorlat: 0	Konzultáció:
Számonkérés módja (s.v.f):	V (Vizsga)			

Tematika

Ütemezés:		
Oktatási hét (konzultáció)	Témakör	
1.		Tárgyismertetés A gyártási folyamat alapjai, A szerelés alapjai
2.		Szerelhetőségi elemzés, DFA,
3.		Szerelési folyamatok tervezése, dokumentálása
4.		Szerelési eljárások
5.		Szerelési rendszerek
6.		Szerelés automatizálása
7.		1. ZH
8.		Méretlánc analízis, az 1. feladat kiadása
9.		Méretlánc analízis
10.		Méretlánc analízis
11.		Méretlánc analízis
12.		Szerelési családfa tervezése (mintapélda)
13.		Mozdulatelemzés labor (mintapélda)
14.		2. ZH, az 1. feladat beadása

Tematika

Félévközi követelmények:
1. ZH a 7. héten 2. ZH a 13. héten 1. feladat: F1: szerelési családfa és műveletterv készítése, A pótlás módja: lásd TVSZ
Az aláírás feltétele: A feladat és a ZH-k legalább elégséges szintű megoldása
A vizsga módja: szóbeli
Irodalom: Kötelező: a szakcsoport honlapján biztosított (www.bgk.bmf.hu/ggyt)
Egyéb segédletek:

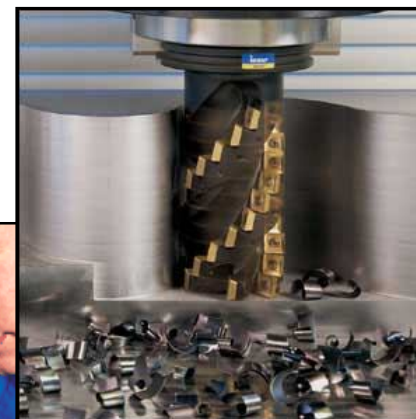
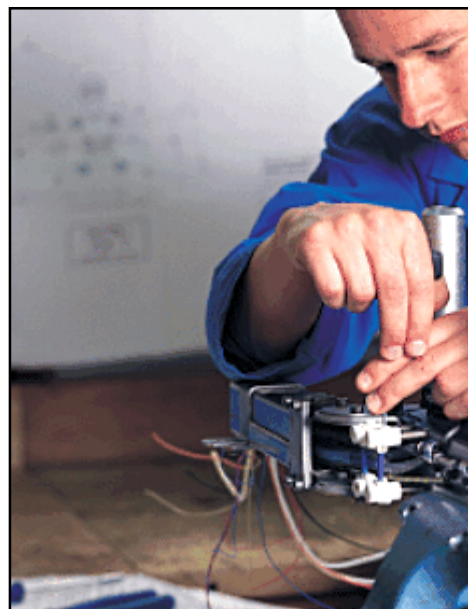
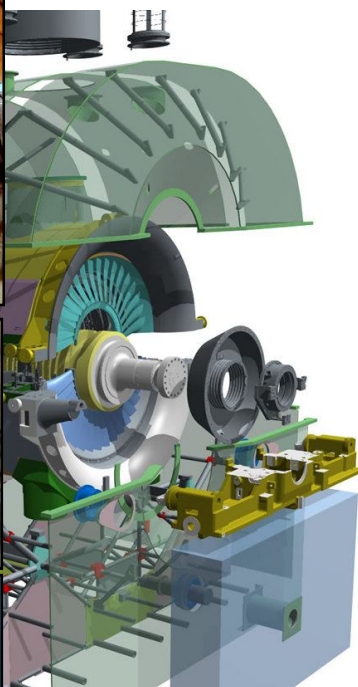
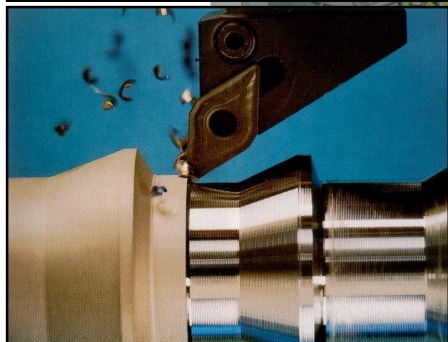
jelszó: x5CrNi189

1.a

A gyártási folyamat alapjai

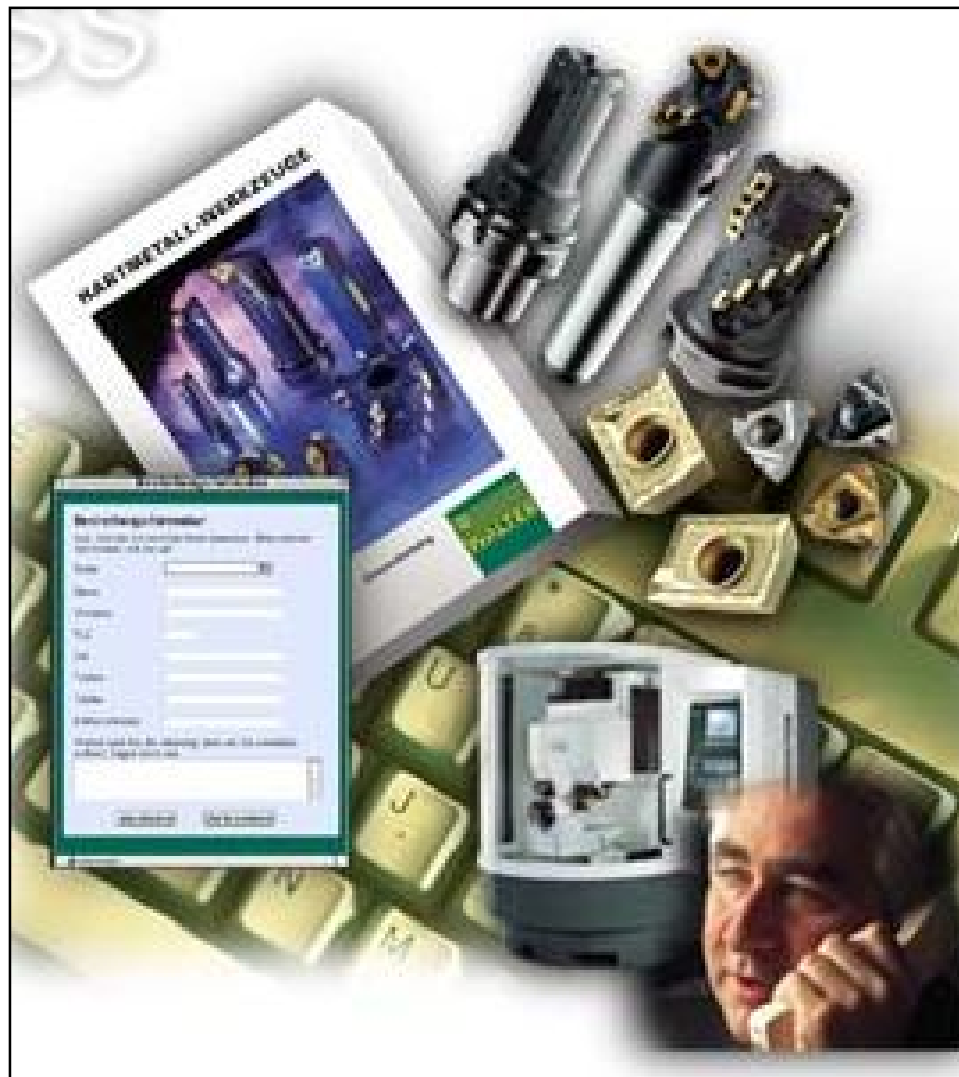
A gyártástechnológia feladata

*Elkészíteni a konstruktőr által
megtervezett terméket*

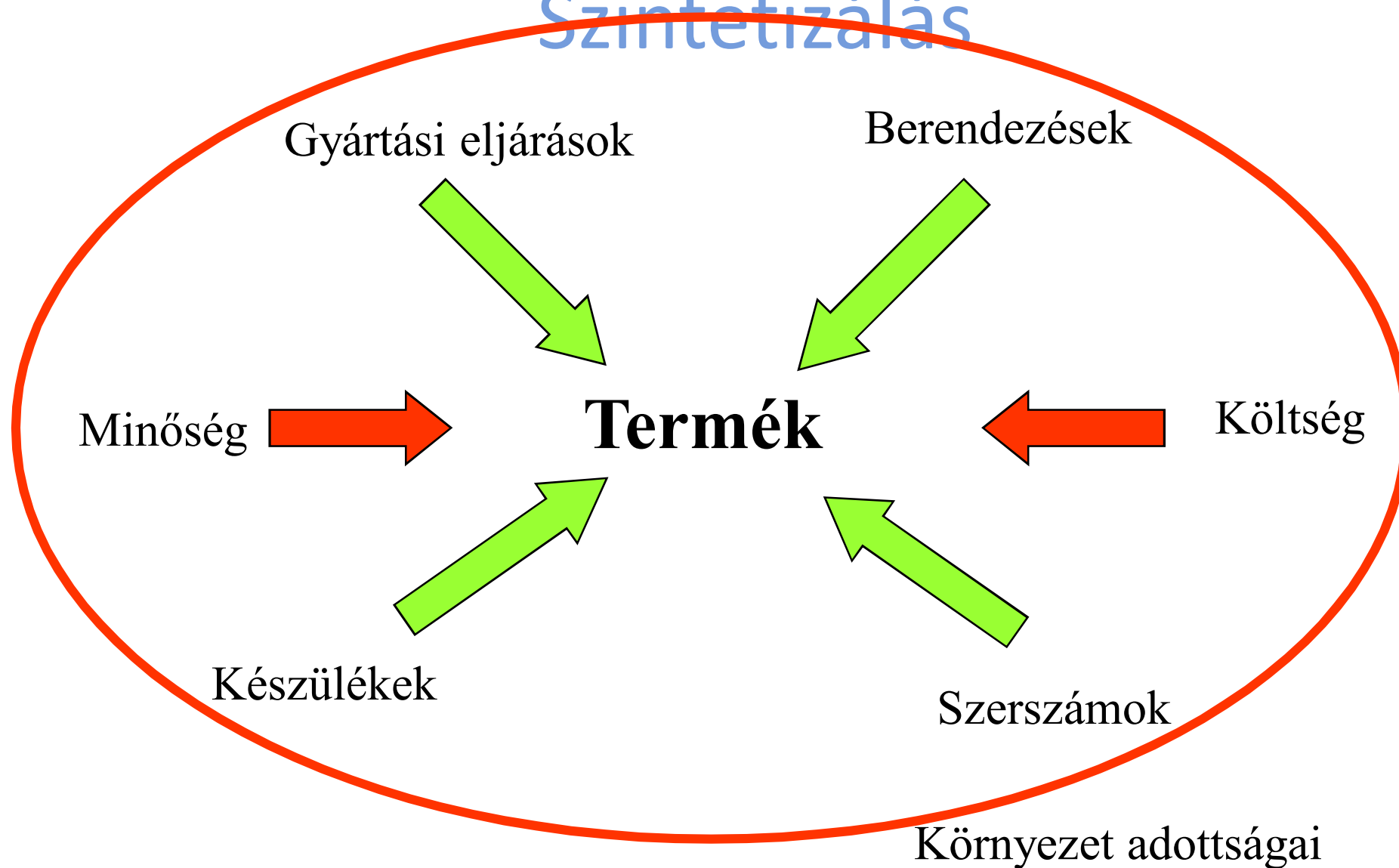

A gyártástervezés feladata

Megtervezni a termék
gyártási folyamatát,
valamint a szükséges
dokumentációk
előállítását.

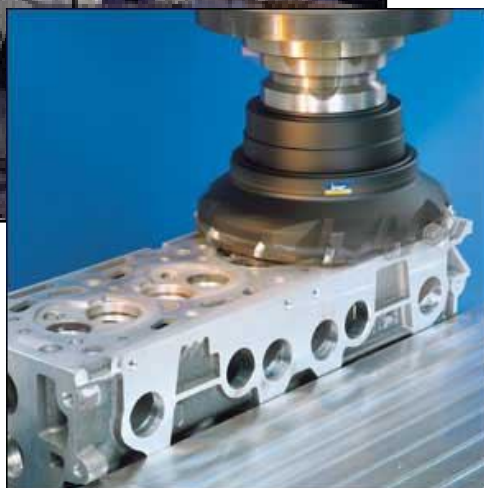
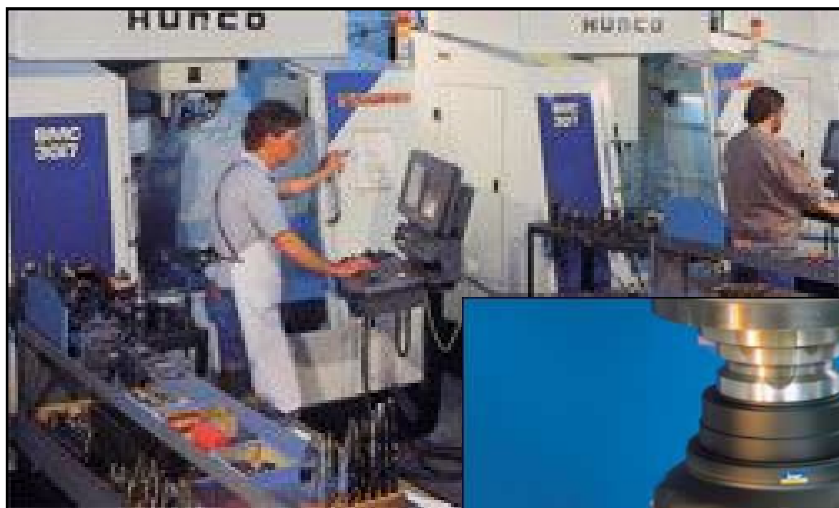

Szintetizálás

Technológiai tudás

HOGYAN GYÁRTANI

HOGYAN TERVEZNI

Alapfogalmak, definíciók

Gyártási folyamat: azon tevékenységek összessége, melynek folyamán egy anyagból alakjának és tulajdonságainak megváltoztatásával tervszerűen ipari termékeket állítanak elő.

A szerelés helye a gyártási folyamatban

Előgyártás	Alkatrészgyártás	Szerelés
Öntés	Forgácsolás	Egyesítés
Hegesztés	Köszörülés	Beszabályozás
Sajtolás	Szikraforgácsolás	Felületkikészítés
Kivágás	Bevonatolás	Konzerválás
Darabolás	Hőkezelés	Csomagolás
↓	↓	↓
Előgyártmány	Alkatrész	Termék

Alapfogalmak, definíciók

Művelet: a gyártási folyamat önmagában befejezettnek tekinthető, megszakítás nélkül végzett szakasza.

A művelet a gyártási folyamat tervezési és szervezési egysége, amely több *műveletelemből* áll.

Forgácsolástechnológiában műveletnek nevezzük az egy gépen, egy felfogásban végrehajtott magmunkálások összességét.

Műveletelem: a művelet különválasztható és külön elemezhető, tervezhető eleme.

Forgácsolástechnológiában az egy szerszámmal geometriailag és technológiailag összefüggő ráhagyási alakzat eltávolítását nevezzük műveletelemnek.

Dokumentumok

Gyártási dokumentáció:

Műveleti sorrendterv

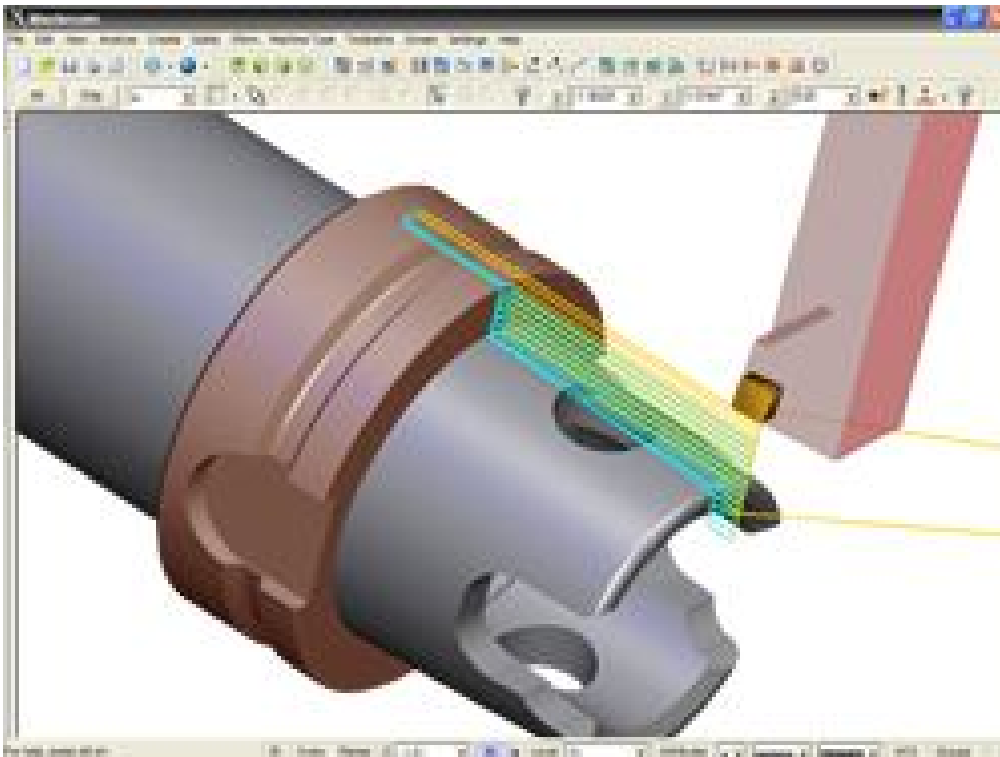
Műveletterv

Műveleti utasítás

Szerszámbeállítási terv

Programhordozók

stb

Műveleti sorrendterv

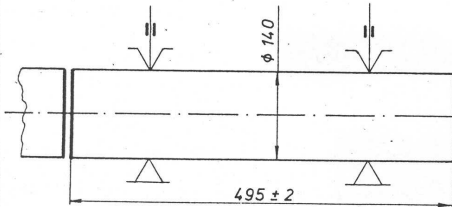
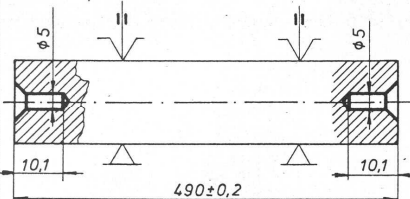
Egy alkatrészre tartalmazza a műveleteket, azok sorrendjét, a szerszámgépeket és a készülékeket.

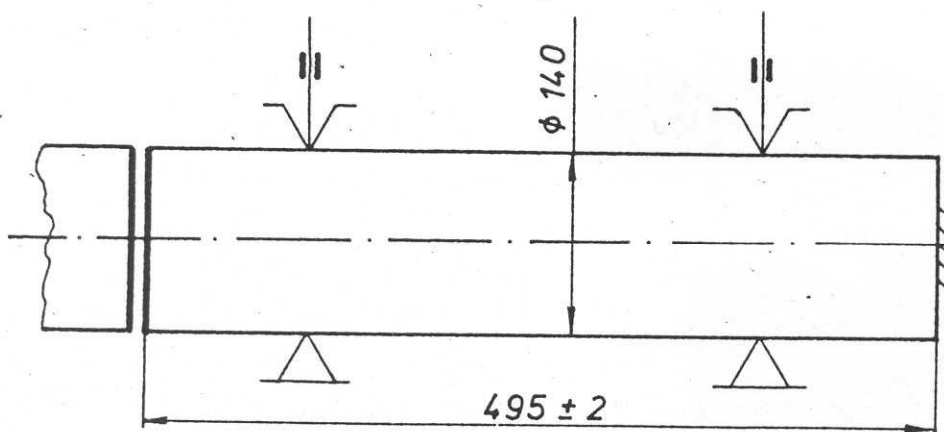
		MŰVELETI SORRENDTERV		Anyag: BC 3	Sorszám: 6
		Alkatrész megnevezése Fogazott tengely	Rajzszám: A-1	Nyersméret: Ø 140x495	Lapszám: 1
Műv. sorsz.	MŰVELET MEGNEVEZÉSE	Készíti	Gép- berendezés- főcsoport	Készülék- fajta	
1.	Darabolás	G 1	körfűrész	prizma	
2.	Oldalazás, központfúrás	G 2	célgép	prizma	
3.	Nagyoló esztergálás I.	G 2	csúcs- eszterga	csúcs, menesztő	
4.	Nagyoló esztergálás II.	G 2	csúcs- eszterga	tokmány, csúcs	
5.	Menetes csúcsfészek készítés	G 2	csúcs- eszterga	tokmány, báb	
6.	Símitó esztergálás I.	G 2	csúcs- eszterga	csúcsok	
7.	Símitó esztergálás II.	G 2	csúcs- eszterga	csúcsok	
8.	Horonymarás	G 3	horony- marógép	osztófej	
9.	Fogmarás	G 4	fogmarógép	csúcsok	
10.	Fogsorjázás	G 4	fogsorjázó gép	tokmány	
11.	Hőkezelés	H 1	hőkezelő berendezés		
12.	Homokfúvás	H 2	homokfúvó berendezés		
13.	Menet és csúcshelyek tisztítása	L 1			
14.	Palástköszörülés I.	G 5	csúcs- köszörűgép	csúcsok, menesztő	
15.	Palástköszörülés II.	G 5	csúcs- köszörű gép	csúcsok, menesztő	
16.	Palástköszörülés	G 5	csúcs- köszörű gép	csúcs- menesztő	
17.	Fogköszörülés	G 6	fogköszörű gép	tokmány, csúcs	
Kiállította:		Dátum:	Ellenőrizte:	Dátum:	

		MŰVELETI SORRENDTERV		Anyag: BC 3	Sorszám: 6
		Alkatrész megnevezése Fogazott tengely	Rajzszám: A-1	Nyersméret: Ø 140x495	Lapszám: 1
Műv. sorsz.	MŰVELET MEGNEVEZÉSE	Készíti	Gép- berendezés- főcsoport	Készülék- fajta	
1.	Darabolás	G 1	körfűrész	prizma	
2.	Oldalazás, központfúrás	G 2	célgép	prizma	
3.	Nagyoló esztergálás I.	G 2	csúcs- eszterga	csúcs, menesztő	
4.	Nagyoló esztergálás II.	G 2	csúcs- eszterga	tokmány, csúcs	
17.	Fogköszörülés	G 6	fogköszörű gép	tokmány, csúcs	
Kiállította:		Dátum:	Ellenőrizte:	Dátum:	

Műveletterv

Egy alkatrészre tartalmazza a műveleteket, a szerszámgépeket, a készülékeket, a műveletekhez tartozó műveletelemeket, szerszámokat, mérőeszközöket és a beállítandó technológiai paramétereket.

		MŰVELETTERV		Anyag: BC 3		Műveletterv száma: 6	
		Alkatrész megnevezése Fogazott tengely		Rajzsám: A-1	Nyersméret: Ø 140x495	Lapszám: 1	
Műve- let soroz	MŰVELET LEÍRÁSA - VÁZLAT	Készíté	Gép, beren- dezés	Készülék	Méret- mérő eszköz	Szerszám	Jellemző technoló- giai adatok
1.	<u>Darabolás</u> 1.1 Rudat befog prizmába, ütköztet 1.2 Fűrészrel 495 ± 2 mm-re 1.3 Mdb-t kifog	G.1	KF 200 körfűrészgép	681 - 1 sz. prizma	Mérőszalag	Fűrészfűrésze 800x4 v= 10-30 m/min s _z = 0,05-0,15 mm/fog	
2.	<u>Oldalazás, központfúrás</u> 2.1 Mdb-t prizmas készülékbe befog, ütköztet 2.2 Végeket mar 490 + 0,2 mm-re 2.3 Csúcs helyeket fúr mindkét végbe MSZ 3997/4 szerint 2.4 Mdb-t kifog	G.2	FxLZD 160x800 végmaró és központozó célgép	681-2 sz. prizmas készülék	500-as tolmérő	2.2 2 db Ø160 WIDAX M40 síkmaró 2.3 2 db központfűrő 5A MSZ 9997:R6 2.2 v=80-150 m/min, s=0,1-0,2 mm/fog, a=2-6 mm 2.3 v=15-30 m/min, s=0,02-0,05 mm/ford.	
Kiállította		Dátum:		Ellenőrizte:		Dátum:	

		MŰVELETTERV				Anyag: BC 3		Műveletterv száma: 6	
		Alkatrész megnevezése Fogazott tengely		Rajzszám: A-1		Nyersméret: Ø 140x495		Lapszám: 1	
Műve- let sorsz	MŰVELET LEÍRÁSA - VÁZLAT			Készít	Gép, beren- dezés	Készülék	Méret- mérő eszköz	Szerszám	jellemző technoló- giai adatok
1.	<u>Darabolás</u> 1.1 Rudat befog prizmába, ütköztet 1.2 Fűrészrel 495 ± 2 mm-re 1.3 Mdb-t kifog			G.1	KF 200 körfűrészgép	681 - 1 sz. prizma	Mérőszalag	Fűrész tárcsa 800x4	v= 10-30 m/min s _Z = 0,05-0,15 mm/fog

AGI Gépgyártástechnológiai Szakcsoport

x A művelet tagozódás, az előírt értékek és a norm.-előírányzott idők a tervezetnél normális gyártási körülményekre, pl. normális gépi beállítás mellett értendők.

Szükségmegoldások esetén, ha tényleges munkaidő hosszabb a norm. időnél, akkor ezt pótlékolni kell.

		MŰVELETI UTASÍTÁS		Műv. ut. száma	Lapszám 2
Gyártási jel	Rajzszám A-1	Munkadarab megnevezése Fogazott tengely			Munkadarab jele
Anyag BC3	Nyersméret Ø140x495	Anyag áll.	Művelet megnevezése Esztergálás	Művelet jele 4	Műveletterv sz. 6
Vázlat:					

Sor- szám	Művelet tagozódása	Megm. felület	Szerszám, mérőeszköz, készülék	v m/perc	n for/perc	^s mm/ford vagy mm/perc	^a fogás mélység	Fogás- szám
4.1	Mdb-t befog							
4.2	Esztergál Ø97x374	a	PCLNR 3232 P 19	98	224	0,3	4,3	5
4.3	V.oldalaz Ø97/128x	b	"	98	224	0,15	1	1
4.4	Esztergál Ø83x234	c	"	95	315	0,3	3,5	2
4.5	Esztergál Ø68x139	d	"	91	355	0,3	3,75	2
4.6	Mdb-t kifog							
			Tokmány					
			Csúcs					
			Tolómérő					

Kiállította		Kelet		Ellenőrizte		Kelet		Előkészületi idő		Darabidő		Érvényes darabsz.-ra	
								norm idő	pótídő	norm. idő	pótídő	-tól	-ig
Javítások													
Jel	Javította	Kelet	Ellenőrizte	Kelet	Műhely G.2	Csoport Eszter- ga	Géptípus			Gépleltári sz.			
							norm.	"a"	E-400M				
							szükség szerinti változat	"b"					
								"c"					
Kapja:	péld.						"d"						
	oszt.												
× A művelet tagozódás, az előírt értékek és a norm.-előírányzott idők a tervezetnél normális gyártási körülményekre, pl. normális gépi beállítás mellett értendők. Szükségmegoldások esetén, ha tényleges munkaidő hosszabb a norm. időnél, akkor ezt pótlékolni kell.													

1.b

A szerelés alapjai

Szerelés

Szerelés: a legyártott és minőségileg ellenőrzött alkatrészek rendezett állapotba hozása.

A szerelés *alkatrész orientált* tevékenység.

- alkatrészek összekapcsolása, vagy
- a szerelési tervben meghatározott kölcsönös helyzet biztosítása

Az alkatrészeknek a következő igényeket kell kielégíteni:

- Alakhűség
- Mérethűség
- Felületi integritás (minőség, mintázat, szerkezet, ergonómia)
- Anyagminőség (pl. szövetszerkezeti állapotstabilitás)

Szerelési egység

Szerelési egység: a szerelés tárgya, az összetevők olyan végleges elrendezési állapota, melyet külön beavatkozás nélkül megőriz.

Szerelési egységek általános osztályozása:

- Működő szerkezet (gép)
- Tartószerkezet

Szerelési egység alkotóelemei

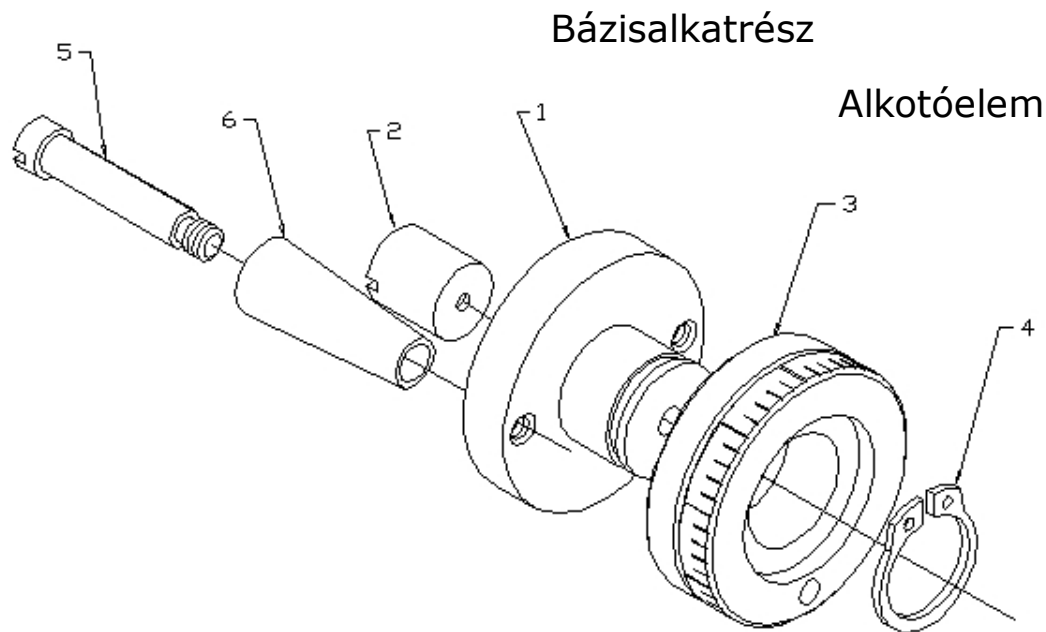
A szerelési egység alkotóelemei a szerelési alkatrészek, melyek tovább már nem bonthatók.

Ezek lehetnek:

- alakos, gépi megmunkált alkatrészek (pl. fogaskerék, bordástengely stb.)
- alaktalan szerelési komponens (pl. olaj, ragasztó, festék stb.)
- egyéb tag (pl. ideiglenes rögzítő tag, visszamaradó összetevő, szabványos gépelemek stb.)

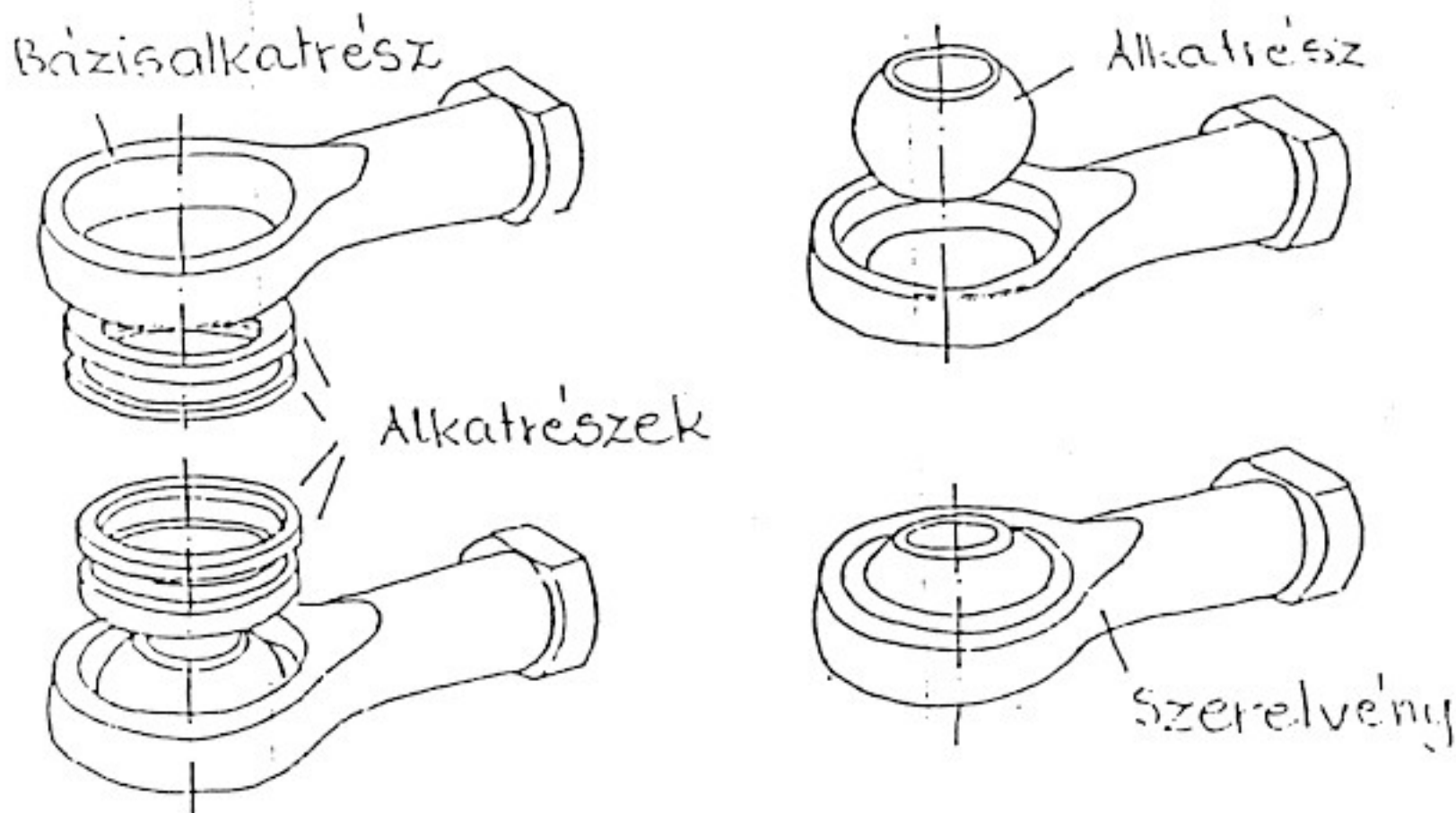
Szerelési folyamat szempontjából az alkatrész lehet:

- Bázisalkatrész
- Összetevő – az éppen szerelt - alkotóelem
- Kompenzátor (utólagos illesztés esetén)
- Válogatott elem (válogató párosítás esetén)

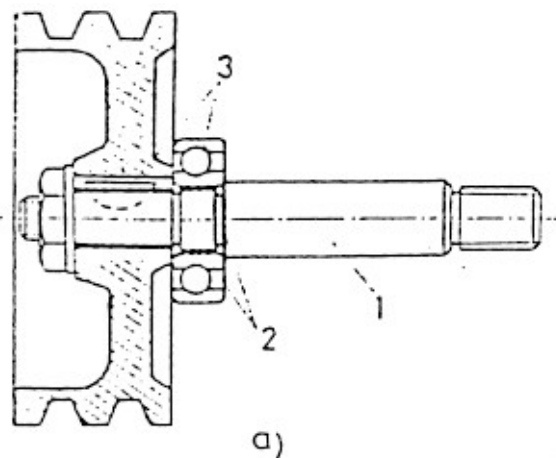
Bázisalkatrész: a szerelési művelet bázisa, az az alkatrész, melyhez az alkotóelemeket tájoljuk.

Gömbcsukló szerelvény elemei

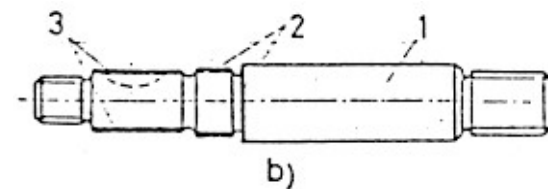

Szerelvény

Szerelvény: olyan szerelési egység, amely legalább két alkatrészből áll, és szerelési folyamaton keresztül hozzák létre.

1. Tengely (bázisalkatrész)
2. Illesztés szempontjából fontos, kapcsolódó felület
3. További kapcsolódó felületek

a) Szerelési egység   b) A tengely, mint bázisalkatrész

Szerelvény lehet:

- Végszerelvény
- Alszerelvény
- Részszerelvény
- Főszerelvény
- Bázis szerelvény

Végszerelvény: az a szerelvény, amely a szerelés célját képezi, a befejezett szerelési folyamat eredménye.

Pl. a kész autó

Nem biztos, hogy mindig piacképes a termék, pl.
Audi hajtómű

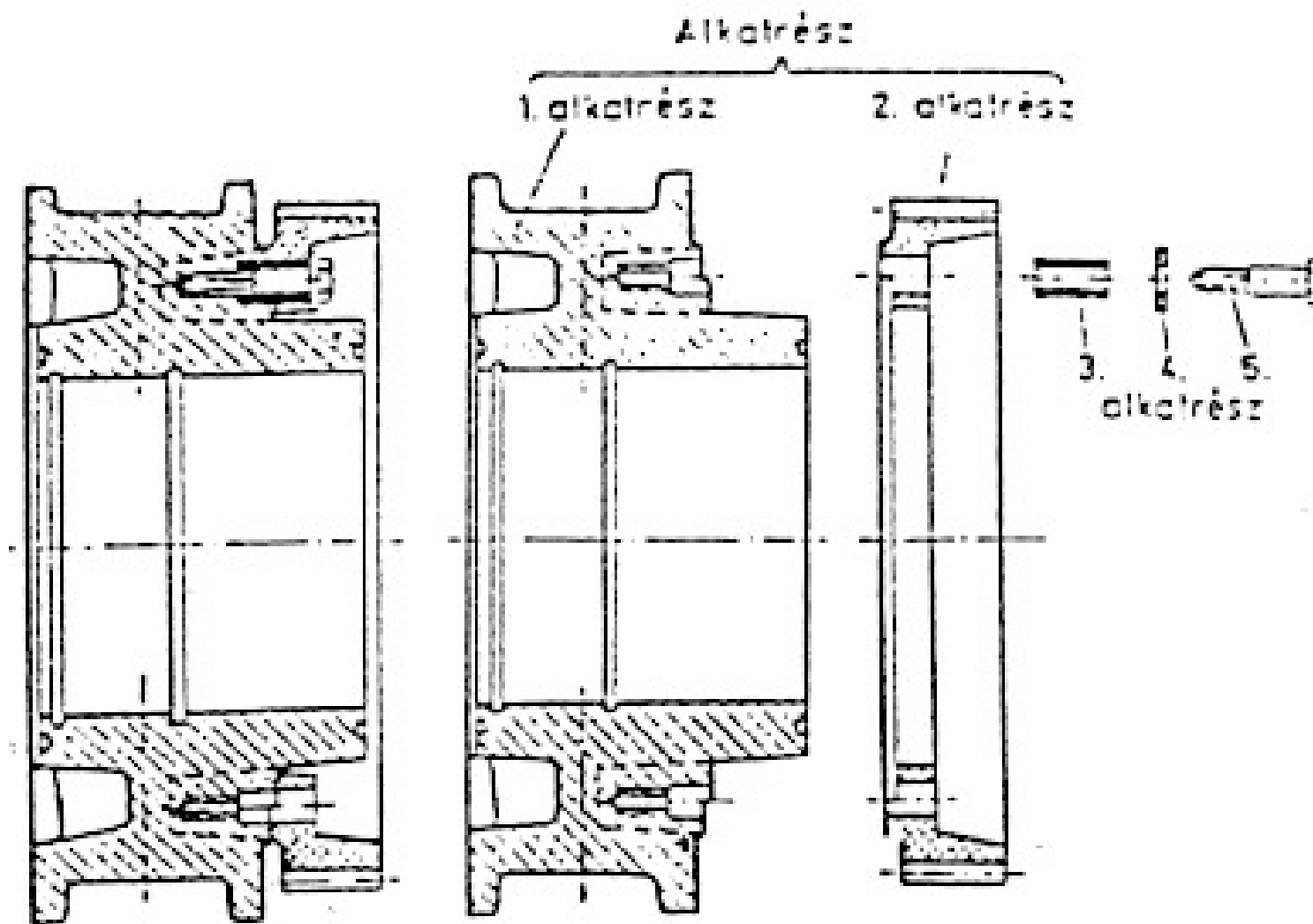
Alszerelvény: a szerelés közbeni állapot, önálló funkcióval nem rendelkezik.

Részszerelvény: önálló funkcióval rendelkező,
továbbszerelésre kerülő szerelvény.

Pl. Audi hajtómű

A szereldébe szállítva már valós alszerelvénnyé
vállik.

A részzerelvény összeszerelése

Főszerelvény: magasabb rangú alszerelvény, a végszerelvény meghatározó része.

Funkcionális szempont a döntő, nem a szerelhetőség.

Bázis szerelvény: a soron következő szerelési művelet bázis alszerelvénye.

Szerelési egység rangja és rendje

A szerelési egységek **rang** és **rend** szerint besorolhatók:

A szerelési egység **rangja** az alkatrész **bonyolultságát** fejezi ki. A legmagasabb rangú egység a legbonyolultabb. A részegységek szintjeinek száma.

A szerelési egység **rendje** azt fejezi ki, milyen távol, **hány alszerelvény állapotnyira** van a végszerelvénytől. A végszerelvény rendje 0.

A szerelés analízise

A szerelés hatékonyságának növelése az automatizálás útján lehetséges.
Ez a termék korai racionalizálását követeli meg.

Azonban ez ellen hat:

- csökkenő termék életciklus, csökkenő tömegszerűség, kisebb gyártási sorozatok, növekvő variációk
- fejlesztési, folyamattervezési és termelési hibák közvetlenül hatnak a szerelésre
- rugalmas szerelési folyamat igénye egyre képzetebb szakembereket igényel
- a termékfejlesztés során nem a szerelés szempontjai az elsődlegesek

Szerelésorientált termékfejlesztés

Célja:

- a kézi szerelés betanítási és ütemidejének minimalizálása,
- legegyszerűbb és legmegbízhatóbb szerelő készülékek és berendezések alkalmazása
- költséghatékony minőségbiztosítás: minőség gazdaságos előállítása
- gyors, rövid ciklusidejű szerelés megvalósítása

Fő funkciói:

- alkotóelemek szabványosítása
- szerelésorientált alkatrésztervezés
- szerelésorientált terméktervezés

Szerelésorientált termékfejlesztés

Hatása:

- műszaki
- gazdasági
- technológiai
- szervezeti

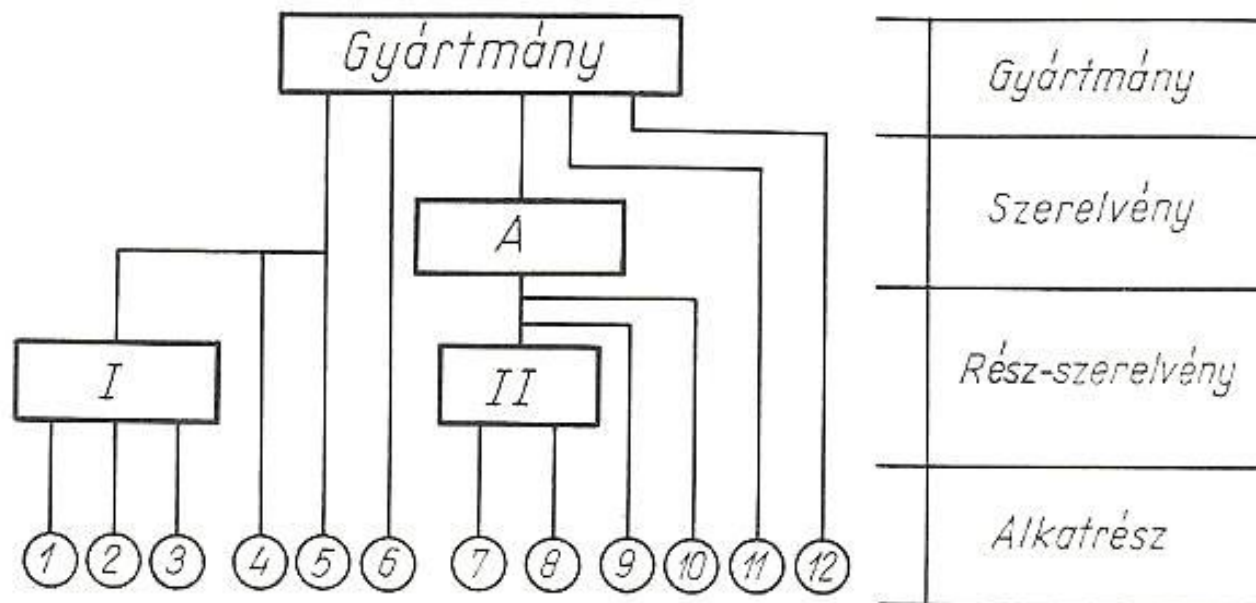
Szerkezeti kialakítás

A szerelési folyamat bonyolultsága a szerelvények összetettségével növekszik!

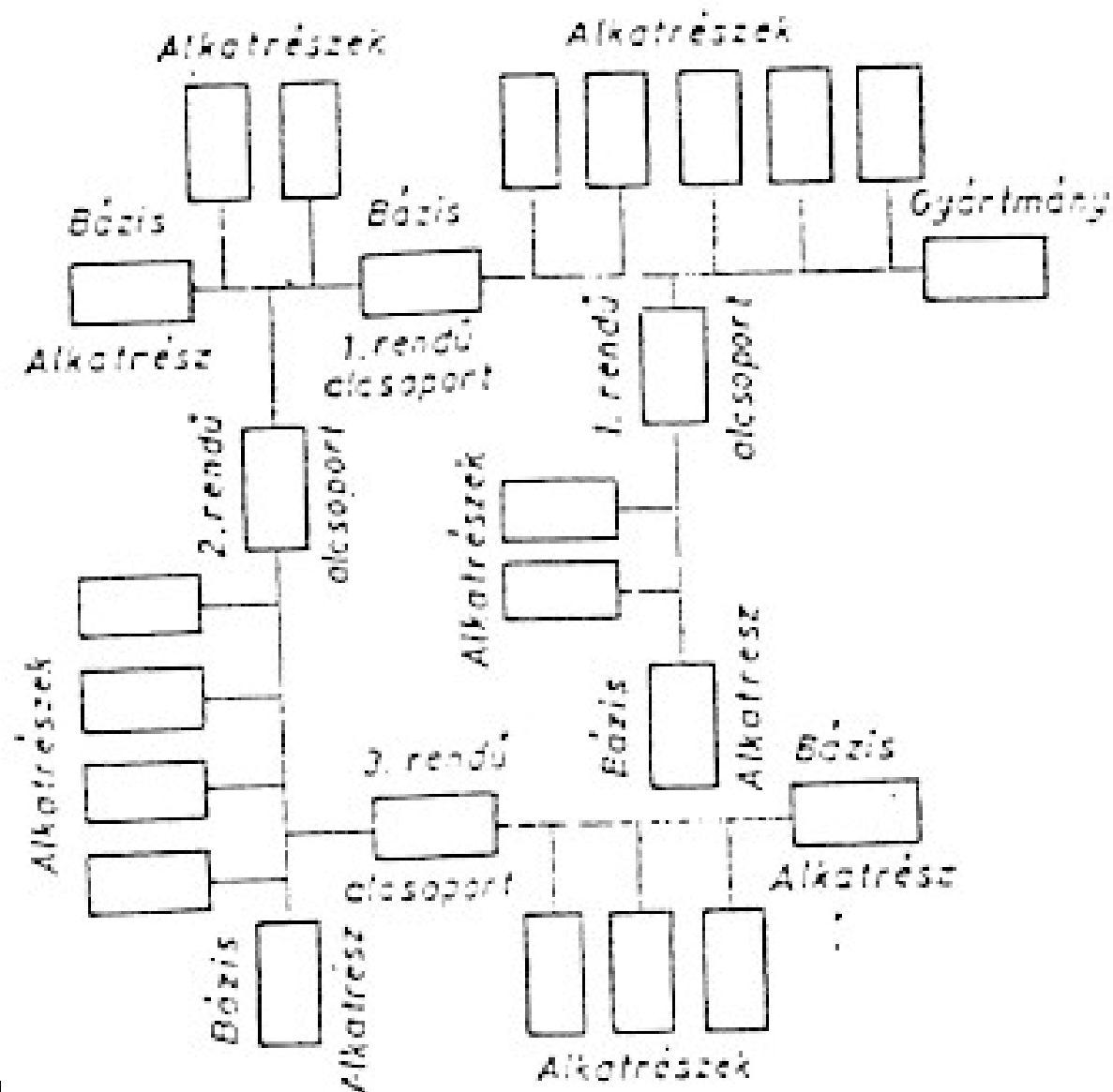
Több fázisban oldja meg a szerelést.

Kevés alkatrészből álló szerelési egységek szülessenek

Végszerelvény = Részszerelvények összessége

A gyártmány egymástól függetlenül szerelhető egységekre bontható

Részszerelevény előnyei:

- Hierarchiát állít fel, meghatározza a folyamat bontását
- Egyedi alkatrészként kezelhető
- Önállóan tesztelhető
- Független a többi részszerelevénytől
- A termékvariánsok egyszerűbben kezelhetők
- Mindehhez legfontosabb a bázisalkatrész megválasztása

Bázisalkatrész választása

Mely alkatrészhez tájoljuk a többi alkatrészt?

Nem biztos, hogy ezzel kezdünk, inkább az amelyikhez képest a többi elem helyzete leginkább meghatározható

Minél kevesebb speciális készüléket igényeljen a szerelési folyamat.

6 szabadsági fok elvétele vagy meghagyása.

Fő szempontok:

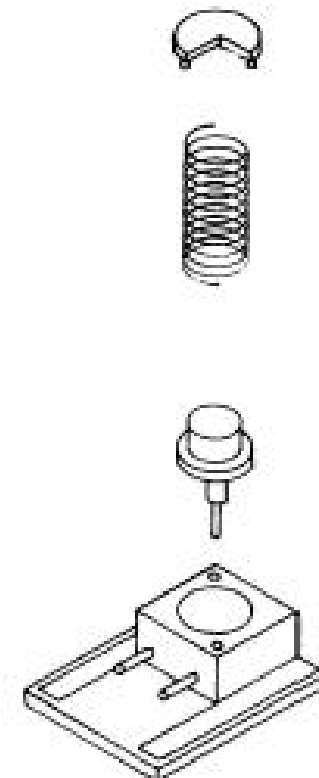
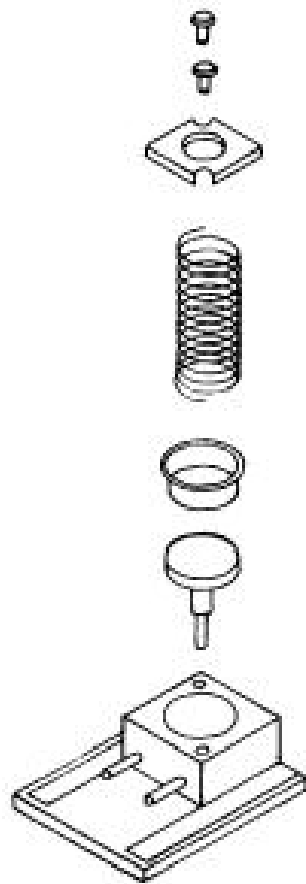
- A bázisalkatrész legyen önhelyező, öntájoló
- Kerüljük a befogó készülékek alkalmazását - drágítja a szerelést
- Tervezzünk önzáró felületeket a tájoló készülékben
- Kerüljük a túlhatározást, legyenek inkább segédbázis felületek
pl: két furat egy alaplap tájolását túlhatározottá teszi, egy furat és egy megfelelő tűrésezésű tájoló horony pont elegendő szabadságfokot köt le

Alkatrészek számának minimalizálása

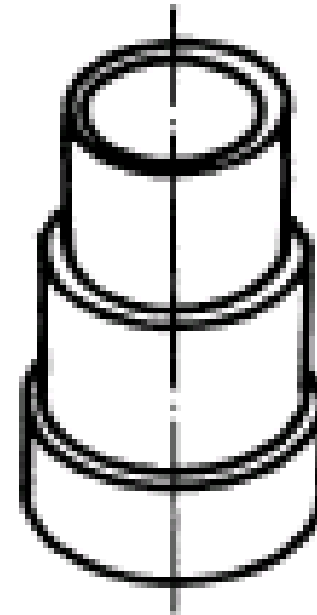
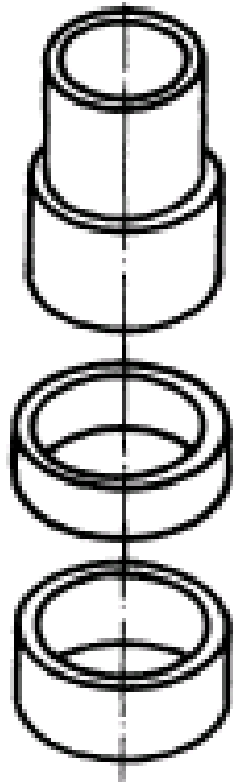
Két alkatrész összevonható, ha:

- Azonos az anyaguk
- Nincs funkcionális elmozdulás
- Nem zavarja más alkatrész beszerelését

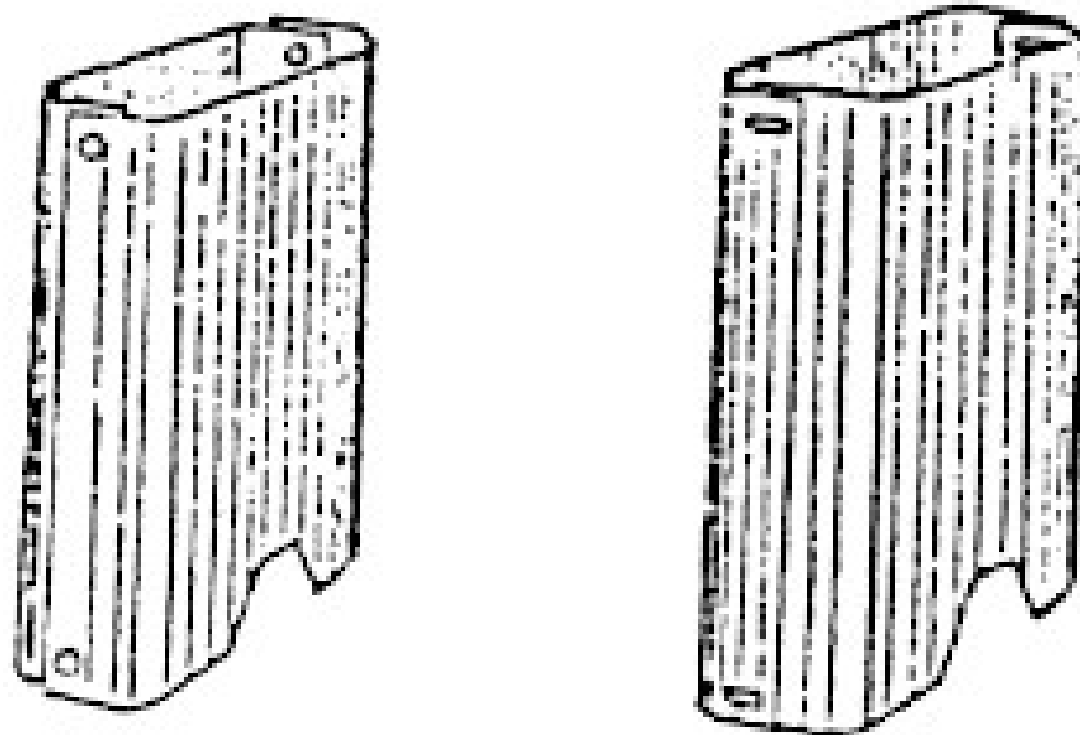
Alkatrészek számának drasztikus csökkentése
bepattintható műanyag sapka és helyező csap
tervezésével csavarozott fémfedél és helyező
alátétek helyett

Alkatrészek számának csökkentése egyedi műanyag alkatrész tervezésével 3db szabványos helyett

Az eredeti 6db alkatrész helyett 2 db alkatrésszel kielégíthető a konstrukciós követelmény csupán a szerelési eljárastechnológia megváltoztatásával; szegecseles helyett kapcsolt kötés tervezésével

A szerelés bonyolultsága

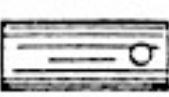
Befolyásoló tényezők:

- alkatrészek bonyolultsága amely lehet:
  - alaki (pl. szimmetria tagoltság)
  - helyzeti (pl. excentricitás)
  - szerkezeti (pl. üregesség)
- a szerelvény mérete, tömege - kis méret előny
- az alkatrészek száma, ezen keresztül a részegységek száma - az egyes alszerelvényekben, illetve az alszerelvények száma
- a szerelvény rangja – a konstrukció összetettségét fejezi ki

A legmeghatározóbb az alkatrészek bonyolultsága

Körszimmetrikus alkatrészek osztályozása bonyolultságuk szerint

Egyszerű

	Gömb	Tárcsa	Rúd	Lépcsős, alakos tengely
Tömör				
Furat vagy, kiemelkedés				
Excentricitás				

Bonyolult

Összetettebb alkatrészek osztályozása

No.	Type of behavior	Examples	No.	Type of behavior	Examples
1	Összetett		7	Gomba	
2	Lapos		8	Üreges	
3	Hengeres		9	Kombinált	
4	Doboz jellegű		10	Szabálytalan	
5	Kúpos		11	Gömbszerű	
6	Gúla alakú		12	Terjedelmes	

Az alkatrész bonyolultsága

Szerelési szempontból legfontosabb kritérium az alkatrész kezelhetősége:

- tárolás
- szállítás
- megfogás
- helyezés
- tájolással kapcsolatos nehézségek.

Kezelhetőséget meghatározó tényezők

A kezelhetőség az automatizálás alapfeltétele

- Alkatrész tömege, térfogata – mekkora tárolókapacitás
- Adagolhatósági, mozgathatósági idő
- Tönkremeneteli hajlandóság – tönkremeneteli kockázat
- Technológiai kompatibilitás - más hasonló alkatrészekkel, műszaki kiszolgálási igény
- Egyéb jellemzők – elektro-magnetikai, aero-hidrosztatikai, és egyedi jellegzetességek
- Alakzat- és méretpontosság
- Automatikus méretellenőrizhetőség – felismerési és tesztkapacitás
- Konstruktív rugalmasság - érzékenység az újításokra

Alapkérdések

A szerelés hatékonyságának növelése érdekében a szerelésorientált termékfejlesztés alapkérdései:

- Az alkatrész költsége és minősége – olcsó az alapanyag és az alkatrész?
- Alapanyag ellátás hatékonysága
- Az alkatrész kezelhetősége
- Az alkatrész szerelhetősége
- A szerelés ideje – hatékony a szerelés?
- A szerelés költsége – gazdaságos a szerelés?

A kérdésekre adott optimális válaszok csak egymás rovására adhatóak meg – ezért kell elemezni a szerelést

Az alkatrész költsége és minősége

Mekkora az ár?

Meghatározza: az anyagminőség, gyártási mód, pontosság, sorozatnagyság

Magasabb minőség, pontosabb megmunkálás könnyebb kezelhetőséget eredményezhet

Szabványos vagy visszatérő alkatrészek alkalmazásával a nagy sorozat előnyei kihasználhatók!

Alapanyag ellátás hatékonysága

- Ömlesztett alapanyag
- Csomagolt alapanyag
- Készletezett alapanyag - karton
- Mesterségesen kötegelt alapanyag
- Önmagában kötegelt alapanyag

Konstrukció, Előgyártmány, Alkatrész gyártás, Szerelés

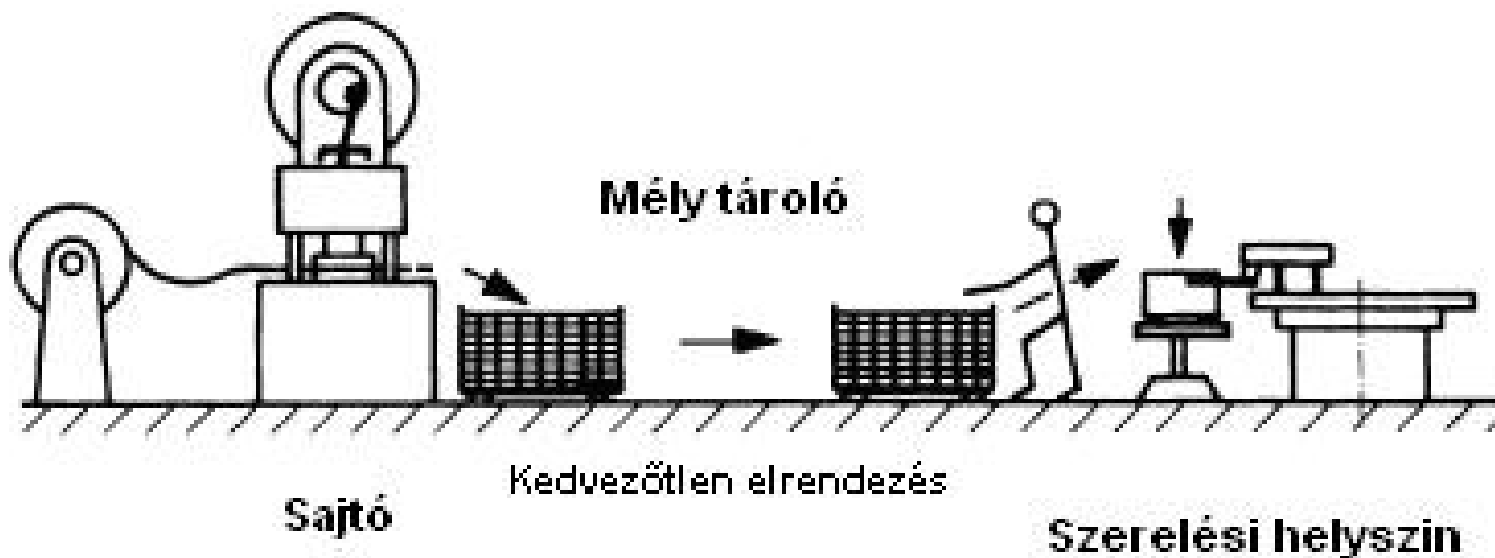
Ömlesztett alapanyag

- Kézi rendezés – nehézkes
- Automata – nagy beruházás

Nagy tároló – mély, emelőszerkezetet kíván
– automatikus rezgőadagoló és
alacsony tálcás rendszer
a kívánatos

Minden ömlesztés deformáció veszéllyel jár

Ömlesztett alapanyag

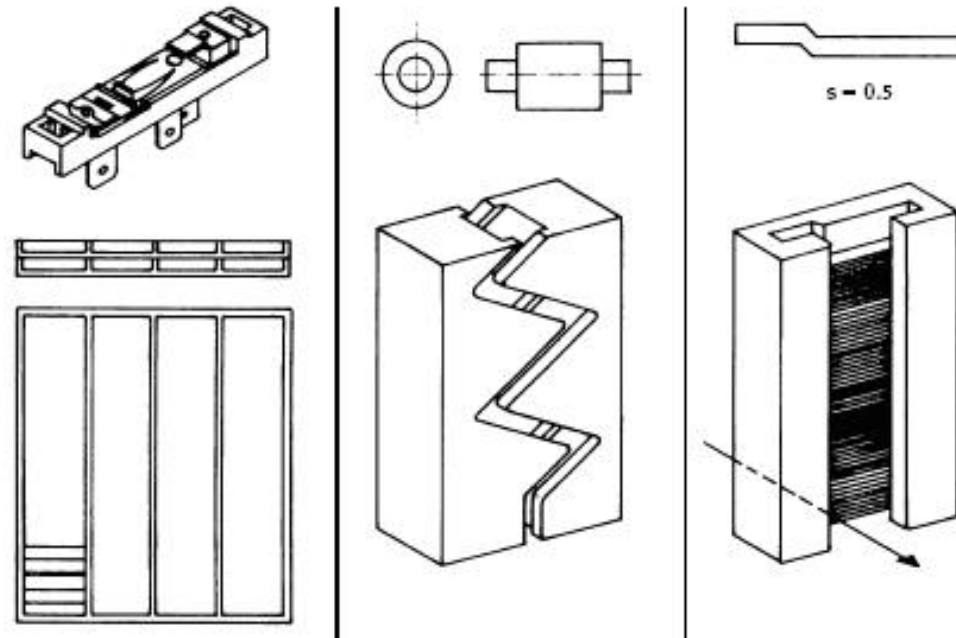

Csomagolt alapanyag

- Bonyolult, érzékeny alkatrészeket nem ömlesztik
- Kevesebb kézi munka kell a rendezett állapothoz
- Automatizáláshoz nem feltétlen előnyös

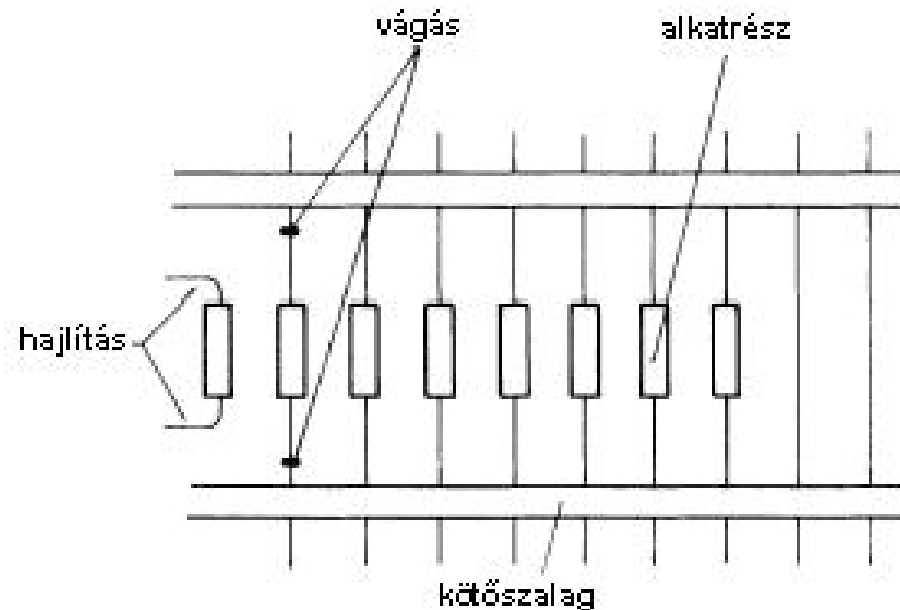
Készletezett alapanyag

- Csomagolt alapanyag, ahol a csomagolás általában sík tálcára, palettára osztott tároló is egyben.
- Az alkatrészek alakjától függően lehet tálca helyett befoglaló ház felépítésű üreges test is.

Kötegelt alapanyag

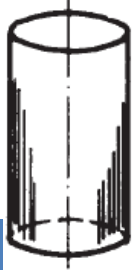
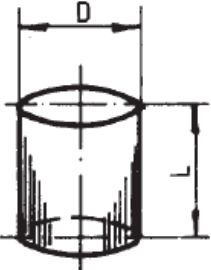
- Az alkatrészek egymást egyenletesen követő sorozatot alkotnak – sávot, szalagot, csíkot képezve
- Az adagolás automatizálását is megkönnyíti
- Kisméretű, elektronikai alkatrészeknél szinte kizárólagos

Az alkatrész kezelhetősége

Törekedni kell arra, hogy a helyes pozíció bekövetkezésének valószínűsége minél nagyobb legyen. Ha ez nem megvalósítható, külön segédfelületeket kell kialakítani.

*Körhenger
Véletlenszerű
pozíciói*

Alkatrész						
L/D viszony	2		1		0.5	
Elvárt pozíció						
%	90	10	70	30	44	56

Hatékony tárolás

Konstrukciós példa

Növeljük az elrendezési helyzet valószínűségét! Kétszeres elrendezési pozíció valószínűség érhető el szimmetrikus alakzat tervezésével.

Körszimmetrikus alkatrész elrendezési pozíció valószínűsége az L/D viszony alkalmas választásával növelhető

Biztosítsunk stabil helyzeteket! Nyitott alkatrészek összeláncolódási valószínűsége csökkenthető átlapolt (nem egyenes vonalú) réseléssel.

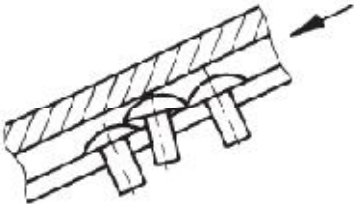
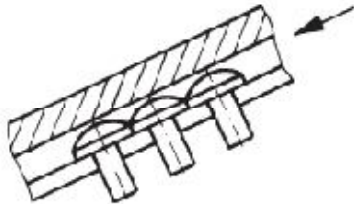
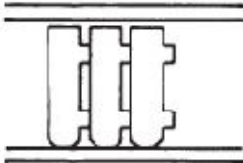
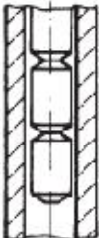
Tervezzünk könnyen azonosítható helyzeteket! Üreges alkatrész helyzetének azonosítása egy a nyitott oldalon elhelyezett külső letöréssel.

Vékony lemezalkatrészek adagolása és tájolása könnyebben automatizálható egy plusz kezelési alakzat beiktatásával

Csavart spirál alakú alkatrészek (huzal- és lemezugó) nyitott végeinek bezárásával csökkenthetők a kezelési nehézségek (fűződés, határozatlan élek)

Example	Unfavourable	Favourable
(a)		
(b)	$L:D = 1$ 	$L:D = 0.75$
(c)		
(d)		
(e)		
(f)		

Hatékony továbbítás

Example	Unfavourable	Favourable
(a)		
(b)		
(c)		
(d)		

Könnyen szerelhető konstrukció

Következő előadás

Összefoglaló kérdések

- Ismertesse a szerelés, szerelési egység, szerelési alkatrész, bázisalkatrész, szerelvény fogalmát!
- Ismertesse a Végszerelvény, alszerelvény, részszerelvény, főszerelvény, bázis szerelvény fogalmát!
- Ismertesse a szerelés rangját és rendjét!
- Ismertesse a szerelésorientált termékfejlesztés célját, fő funkcióit, hatását!
- Ismertesse a részszerelvények előnyeit!
- Mutasson példákat az alkatrészek számának minimalizálására!
- Ismertesse a szerelés bonyolultságát befolyásoló tényezőket!
- Ismertesse a szerelés kezelhetőségét meghatározó tényezőket!